

Noty o autorach

NOTY BIOGRAFICZNE AUTORÓW BLOKU O GURDŻIJEWIE:

Peter Brook (ur. 1925) jest dyrektorem Międzynarodowego Ośrodka Twórczości Teatralnej w Paryżu. Wcześniej pracował jako reżyser i dyrektor w The Royal Shakespeare Company w Wielkiej Brytanii. Wystawił wiele przełomowych przedstawień teatralnych, do których należą: *Marat/Sade*, *Sen nocy letniej* i *Mahabharata*. We współpracy z Jeanne de Salzmann wyreżyserował film *Meetings with Remarkable Men* (*Spotkania z wybitnymi ludźmi*). Jego książka *The Empty Space* (*Pusta przestrzeń*), podejmująca problematykę istoty i roli teatru, należy do najważniejszych publikacji o teatrze XX wieku.

Pauline de Dampierre, pracowała jako adwokat i dziennikarka. Spotkała Gurdżijewa w 1942 roku i do swej niedawnej śmierci była jedną z głównych prowadzących pracę w Paryżu. Rozmowy z nią na temat nauczania Gurdżijewa ukazały się w czasopismach „Parabola” i „Material for Thought”.

Joanna Haggarty była członkinią *The Gurdjieff Society of London* i została wprowadzona w Pracę przez matkę, uczennicę Piotra D. Uspieńskiego. Uczestniczyła w ostatnim wykładzie Uspieńskiego w 1947 roku w Londynie, a następnie dołączyła do grupy prowadzonej przez Kennetha Walkera. Gurdżijewa spotkała na krótko w 1949 roku, po czym, w tym samym roku rozpoczęła naukę ruchów z Alfredem Etievantem. Brała udział w dwóch filmach dokumentujących Ruchy oraz w filmie Petera Brooka *Spotkania z wybitnymi ludźmi*. Przez wiele lat była jedną z głównych nauczycielek Ruchów w Londynie i w Norwegii. Zmarła w 1994 roku.

Thomas de Hartmann (1885-1956) był kompozytorem i pianistą, który współpracował bezpośrednio z Georgijem I. Gurdżijewem w latach 20. XX wieku. Po uzyskaniu dyplomu konserwatorium w St. Petersburgu (1903) rozpoczął karierę baletem *Szkardatny kwiat*, wystawionym w petersburskim Teatrze Mariińskim z Anną P. Pawłową, Tamarą P. Karsawiną, Michailem M. Fokinem i Wacławem Niżyńskim w obsadzie. W uznaniu dla tego przedstawienia car Mikołaj II zwolnił go z czynnej służby wojskowej, aby umożliwić mu całkowite poświęcenie się muzyce. Dzięki temu de

Hartmann mógł wyjechać do Monachium na studia dyrygenckie (1908-1912) u Felixa Mottla, ucznia i przyjaciela Richarda Wagnera. Spotkanie z Gurdżijewem w 1916 roku w St. Petersburgu stanowiło punkt zwrotny w jego życiu. Przez następnych dwanaście lat de Hartmann i jego żona Olga pracowali blisko z Gurdżijewem. W latach 1922-1929 mieszkali w instytucie Gurdżijewa we Francji, gdzie skomponowanych została większość utworów. W końcu lat czterdziestych i na początku pięćdziesiątych Jeanne de Salzmann zaprosiła go na koncerty muzyki, którą skomponował z Gurdżijewem. W tym okresie de Hartmann nadzorował proces wydawania zapisów nutowych oraz skomponował nowe utwory do ruchów i świątecznych tańców Gurdżijewa.

Henriette Lannes (1899-1980) była londyńską wyślaniczką Jeanne de Salzmann. Dzięki niej Praca w Anglii posiada tak silne podstawy. Przez ponad trzy dziesięciolecia pracowała w Londynie, przyjmując na siebie dodatkowo odpowiedzialność za prowadzenie pracy w Lyonie. Była gwarantem etosu, dynamiki i ukierunkowania Pracy.

James Moore jest autorem biografii Gurdżijewa (1991) oraz książki *Gurdjieff and Mansfield* (1980). Pracuje w Londynie w Gurdjieff Studies Group.

Fritz Peters jest autorem dwóch tomów wspomnień o Gurdżijewie: *Boyhood with Gurdjieff* (1964) oraz *Gurdjieff Remembered* (1965).

Laurence Rosenthal jest kompozytorem, pianistą i dyrygentem. W jego dorobku znajdują się kompozycje do wielu filmów i realizacji telewizyjnych. Dokonał aranżacji i orkiestracji muzyki do filmu *Spotkania z wybitnymi ludźmi* Petera Brooka, na którą składały się liczne fragmenty skomponowane przez Gurdżijewa i Thomasa de Hartmanna. Razem z Lindą Daniel-Spitz i Charlesem Ketchamem opracował wydanie krytyczne *Music for the Piano* Gurdżijewa i de Hartmanna (Wergo/Schott Recordings).

Jeanne de Salzmann (1889-1990), córka Julesa Allemanda, znanego szwajcarskiego architekta, studiowała muzykę (fortepian, kompozycję i dyrygenturę) w konserwatorium w Genewie. Była tancerką i nauczycielką rytmiki oraz uczennicą Émile’a Jaques-Dalcroze’a, z którym pracowała w Hellerau w Niemczech, w awangardowym instytucie sztuki, tańca i teatru. Spotkała tam malarza i scenografa, Alexandra de Salzmanna, którego poślubiła w 1917 roku. Podczas rewolucji w Rosji mieszkała z mężem w Tiflisie w Gruzji, gdzie otworzyła szkołę tańca i muzyki. W 1919 roku kompozytor Thomas de Hartmann przedstawił małżeństwo de Salzmannów Gurdżijewowi. Spotkanie to miało decydujące dla nich znaczenie. Z upływem lat

Jeanne de Salzmann stała się najbardziej zaufaną asystentką Gurdżijewa, który pod koniec życia wyznaczył ją na kontynuatorkę swej pracy. Pod jej kierownictwem nauczanie Gurdżijewa rozwinęło się i poszerzyło. Doprowadziła ona do połączenia wielu grup pracujących w odosobnieniu. Nadzorowała publikacje i tłumaczenia książek Gurdżijewa. Przez ponad czterdzieści lat pracowała z uczniami, by zachować i przekazać dalej ćwiczenia i tańce opracowane przez Gurdżijewa. Wyjątkowy cykl filmów dokumentalnych zatytułowany *Sacred Dances* daje świadectwo jej pracy i stanowi niezrównaną dokumentację nauczania Gurdżijewa.

Michel de Salzmann (1923-2001) był odpowiedzialny za prowadzenie grup w Paryżu, w Holandii oraz w Genewie, a także podczas letnich spotkań w Alpach Szwajcarskich, w trakcie których zbierali się członkowie różnych grup z całego świata. Od 1990 roku do śmierci w sierpniu 2001 doktor de Salzmann kierował siecią fundacji, towarzystw i instytutów Gurdżijewa na świecie. Jego przyjaciele oddają mu cześć jako jednej z największych postaci duchowych XX wieku.

Tchesslav Tchechovitch (Czesław Czechowicz) spotkał Gurdżijewa w Konstantynopolu w 1921 roku i tam podjął z nim pracę, którą kontynuował w Prieuré i w Paryżu aż do śmierci Gurdżijewa w 1949 roku. Tom jego wspomnień *Tu l'aimeras – Souvenirs sur G. I. Gurdjieff* został opublikowany w lutym 2005 roku. Angielskie tłumaczenie tej książki ukaże się drukiem w końcu 2005 roku.

Henri Tracol był dziennikarzem i fotografem, który obserwował hiszpańską wojnę domową jako dyrektor agencji prasowej republikańców. Pracował następnie w Musée de l'Homme w Paryżu i został rzeźbiarzem. Przez dziesięć lat był bliskim uczniem Gurdżijewa. Jako czołowy przedstawiciel nauczania został prezydentem Instytutu Gurdżijewa we Francji i razem z Jeanne de Salzmann zredagował francuskie wydanie *Opowieści Belzebuba*.

Tilo Ulbricht jest emerytowanym naukowcem, który prowadził badania w różnych dziedzinach, takich jak: kwasy nukleinowe, pochodzenie życia, środowisko naturalne, dieta i zdrowie. Pracował także w krajach rozwijających się, zarządzając badaniami w rolnictwie. Jego nauczycielami w Pracy byli najbliżsi uczniowie Gurdżijewa. Jest członkiem rady The Gurdjieff Society of London.

Piotr Demianowicz Uspieński (1878-1947), rosyjski autor, myśliciel i mystyk. Książka *Tertium Organum*, którą napisał w 1911 roku, ukazała się w Nowym Jorku w 1922 roku, przynosząc mu międzynarodową sławę. Zostanie jednak zapamiętany przede wszystkim jako autor *In Search of the Miraculous* (W poszukiwaniu

cudownego), tomu opublikowanego w języku angielskim dwa lata po jego śmierci, a następnie w przekładach na wiele języków pod tytułem *Fragments of an Unknown Teaching* (*Fragmenty nieznanego nauczania*). Dzieło to stanowi najbardziej klarowną wykładnię idei Gurdżijewa i jest jedną z przyczyn wzrostu ich oddziaływania. Spotkanie z Gurdżijewem w Moskwie w 1915 roku stanowiło punkt zwrotny w jego życiu. Odtąd za swój główny cel Uspieński uznał studiowanie i stosowanie w praktyce idei przekazywanych przez niego. Rozstał się jednak z Gurdżijewem w 1918 roku na Kaukazie, gdzie pracował z nim przez prawie rok, a następnie przez Konstantynopol dotarł do Londynu (1921). Wygłaszał tam wykłady i organizował prywatne spotkania. Po raz ostatni spotkał Gurdżijewa w Paryżu w 1930 roku. Lata II wojny światowej spędził w Stanach Zjednoczonych, wygłaszając wykłady w Nowym Jorku. Na początku 1947 roku powrócił do Londynu, gdzie zmarł.

Grzegorz Ziółkowski (ur. 1970) pracuje w Zakładzie Dramatu i Teatru Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz jako Dyrektor Programowy Ośrodka Grotowskiego we Wrocławiu. Jest autorem monografii *Teatr Bezpośredni Petera Brooka* (2000). Razem z Ewą Guderian-Czaplińską przetłumaczył na język polski książkę Petera Brooka *Ruchomy punkt* (2004). Współredagował dwa zeszyty specjalne „Pamiętnika Teatralnego” poświęcone Jerzemu Grotowskiemu (2000, 2001). Razem z Paulem Allainem zredagował zeszty specjalny „Contemporary Theatre Review” na temat teatru polskiego po 1989 roku. Z Jarosławem Frettem zorganizował czternastą sesję Międzynarodowej Szkoły Antropologii Teatru Eugenia Barby (2005).

NOTY O POZOSTAŁYCH AUTORACH:

Eugenio Barba urodził się w 1936 r. we Włoszech, dorastał we wsi Gallipoli. Po ukończeniu akademii wojskowej w Neapolu zrezygnował z kontynuowania wojskowej kariery śladami swojego ojca i rozpoczął studia nad francuską i norweską literaturą oraz historią religii na Uniwersytecie w Oslo.

W 1961 r. Barba przyjechał do Warszawy aby studiować reżyserię teatralną w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej. Po roku dołączył do Jerzego Grotowskiego, wówczas stojącego na czele Teatru 13 Rzędów, w którym Barba spędził następne trzy lata. Jego pierwsza książka poświęcona Grotowskiemu: *In Search of a Lost Theatre* (W poszukiwaniu teatru straconego) została opublikowana w 1965 r. we Włoszech i na Węgrzech. W ciągu ostatnich 36 lat Barba wyreżyserował 23 przedstawienia, niektóre wymagające prawie dwuletnich przygotowań. Do najbardziej znanych należą

Ferai (1969), *Min Fars Hus* (Dom mego ojca, 1972), *Brecht's Ashes* (Popioły Brechta, 1980), *The Gospel According to Oxyrhincus* (Ewangelia z Oxyrhynchos, 1985), *Talabot* (1988), *Kaosmos* (1993) oraz *Mythos* (1998).

W 1979 r. Barba założył Międzynarodową Szkołę Antropologii Teatru ISTA. Jest członkiem rad redakcyjnych takich periodyków jak „The Drama Review”, „Performance Research”, „New Theatre Quarterly” oraz „Teatro e Storia”. Wśród jego ostatnich publikacji, przetłumaczonych na wiele języków, wyróżnić warto: *The Paper Canoe* (wyd. Routledge), *Theatre: Solitude, Craft, Revolt* (wyd. Black Mountain Press), *Land of Ashes and Diamonds. My Apprenticeship in Poland, followed by 26 letters from Jerzy Grotowski to Eugenio Barba* (wyd. Black Mountain Press) oraz *The Secret Art of the Performer*, napisany we współpracy z Nicolą Savaresem (wyd. Centre for Performance Research/ Routledge). Eugenio Barba otrzymał doktorat *honoris causa* uniwersytetów w Århus, Ayacucho, Bolonii, Hawanie, oraz Warszawie, jak również odznaczenie „Reconnaissance de mérite scientifique” Uniwersytetu w Montrealu. Przyznano mu m.in. Nagrodę Duńskiej Akademii, Nagrodę Meksykańskich Krytyków Teatralnych, nagrodę Diego Fabbri, Międzynarodową Nagrodę Pirandello oraz Nagrodę Sonning Uniwersytetu w Kopenhadze.

Zbigniew Benedyktowicz – antropolog kultury, redaktor naczelny kwartalnika „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa”. Członek redakcji „Kwartalnika Filmowego”. Kierownik Pracowni Antropologii Kultury, Filmu i Sztuki Audiowizualnej Polskiej Akademii Nauk. Autor prac z zakresu wyobraźni symbolicznej i antropologii współczesnej. Współautor książki *Dom w tradycji ludowej* (1993). Autor pracy *Portrety „obcego”* (2000).

Roberta Carreri urodziła się w 1953 r. w Mediolanie (Włochy). W 1974 r. dołączyła do Odin Teatret podczas pobytu grupy we włoskiej miejscowości Carpignano. Jej teatralne doświadczenia zostały opisane w *The Actor's Way*, pod redakcją Erika Exe Christoffsen. Carreri prowadzi warsztaty dla aktorów z całego świata, oraz demonstrację pracy, zawodową autobiografię zatytułowaną *Traces in the Snow* (Ślady we śniegu). Dwa razy do roku kieruje imprezą Odin Week (Tydzień Odin) organizowaną w Holstebro.

Henryk Jurkowski – teatrolog, profesor w Akademii Teatralnej w Warszawie. Teoretyk i historyk teatru lalek. Również autor prac z zakresu folklorystyki, semiologii, antropologii. Krytyk teatralny publikujący swe prace w czasopismach „Scena”, „Teatr”, „Dialog” i inne. Dramaturg i tłumacz. Do najważniejszych prac historycznych należą: trzypiętomowe *Dzieje teatru lalek* (PIW 1970-1984); do prac teoretycznych: *Szkiłce z teorii teatru lalek* (POLUNIMA-Łódź), do dzieł

dramatycznych *Tryptyk staropolski* wystawiony w Teatrze Lubelskim (1972). Szeroka działalność zagraniczna w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Teatrów Lalek UNIMA (sekretarz generalny, prezydent, prezydent honorowy). Stała współpraca ze szkołami teatralnymi (w charakterze profesora gościnnego) w Londynie, Stuttgartcie, Charleville-Mezieres i Pradze czeskiej. Ostatnio opublikował: *Antologia Klasycznych Tekstów Teatru Lalek – Barok – Romanizm*. PWST Wrocław 1999; *Antologia Klasycznych Tekstów Teatru Lalek, Modernizm*, PWST Wrocław 2001; *Antologia Klasycznych Tekstów Teatru Lalek*. W kręgu polskich tradycji. PWST Wrocław 2003; *Metamorfozy Teatru Lalek w XX Wieku*, Errata, Warszawa 2002.

Tage Larsen urodził się w 1949 r. w Randers (Dania). Choć pracę w Odin Teatret rozpoczął w 1971 r. jako „złota rączka”, szybko zdobył pierwsze aktorskie doświadczenia. Zmęczony życiem w teatrze odszedł w 1974 r. powróciwszy prawie natychmiast, w Odin Teatret pozostał do 1987 r., gdy zainaugurował działalność własnej grupy teatralnej, Yorick Teatret. Larsen również nauczał w Nordkisk Teater Skole w Århus. W 1997 r. ponownie dołączył do Odin Teatret.

Iben Nagel Rasmussen urodziła się w 1945 r. w Kopenhadze (Dania). Pierwszy członek grupy, który dołączył do teatru po jego przyjeździe do Holstebro w 1966 r. Historia jej pracy aktorskiej została opisana w *The Actor's Way*, pod redakcją Erika Exe Christoffsen. Podstawowym projektem pedagogicznym Rasmussen są coroczne spotkania aktorskie, które służą wymianie artystycznych doświadczeń oraz tworzeniu spektaklu, którego nazwa pochodzi od grupy „Vindenes Bro” (Most Wiatrów).

Mirella Schino wykłada historię teatru i spektaklu na uniwersytecie dell'Aquila. Współredaktor „Teatro e Storia”. Jej badania obejmują komedię dell'arte, dziewiętnastowieczny teatr europejski, historię reżyserii teatralnej, oraz współczesny teatr eksperymentalny. Od 1987 r. uczestniczy w Międzynarodowej Szkole Antropologii Teatru ISTA. Do najważniejszych publikacji Schino należą: *Il segreto della Commedia dell'arte* (we współpracy z Nando Tavian, wyd. Casa Usher, Florencja 1982); *Il teatro di Eleonora Duse* (wyd. II Mulino, Bolonia 1992); *Il crocevia sul ponte d'Era. Storie e von da una generaliom teatrale. 1974-1995* (wyd. Bulzoni, Rzym 1996); *Teorici, registi e pedagoghi* vol. III, w: *Storia del teatro moderno e contemporaneo* (wyd. Einaudi, Turyn 2001); *Profilo del teatro ita Kano. Dal XV al XX secolo* (wyd. Carocci, Rzym 2003); *La nascita della regia teatrale* (wyd. Laterza, Rzym 2003); *Racconti del Grane Attore* (wyd. Citta di Castello, Edimond 2004).

Paweł Soszyński – doktorant w Instytucie Kultury Polskiej UW, promotorem pracy magisterskiej „Taniec labiryntu – hermeneutyka doświadczenia mitu” i powstającego w Zakładzie Teatru i Widowisk IKP doktoratu na temat fenomenologii doświadczenia u Jerzego Grotowskiego jest prof. Leszek Kolankiewicz. Autor powieści.

Ferdinando Taviani – profesor historii teatru (Uniwersytet dell'Aquila, Włochy). Tematyka jego badań obejmowała komedię dell'arte, dziewiętnastowieczny teatr z naciskiem na kulturę aktorów, teatr Pirandella, zwłaszcza relacje pomiędzy praktykami scenicznymi i dramatem, oraz – w odniesieniu do teatru XX wieku – „sztukę aktorów”, teatry eksperymentalne i anomalne, a także relacje pomiędzy praktykami scenicznymi i dramatycznymi. Jeden z założycieli „Teatro e Storia” oraz Międzynarodowej Szkoły Antropologii Teatru ISTA.

Julia Varley urodziła się w 1954 r. w Londynie (Wielka Brytania). W 1976 r. zadebiutowała w Odin Teatret. Poza aktorstwem, Varley zajmowała się również

scenariopisarstwem, reżyserią oraz kwestiami organizacyjnymi. Jej artykuły drukowano na łamach „Mime Journal”, „New Theatre Quarterly”, „Teatro e Storia”, „Conjunto”, oraz „Lapis and Mascara”. Wyreżyserowała dwa przedstawienia dla Teatru Pumpenhaus (Niemcy – 1992) oraz *Semillas de Memoria* wraz z Aną Woolf (Argentyna – 1999).

Od 1980 r. Varley bierze udział w organizowaniu Międzynarodowej Szkoły Antropologii Teatru ISTA. Członek Magdalena Project od chwili jego powstania w 1986 r. Stoi na czele Transit Festival – Międzynarodowego Festiwalu i Spotkań Teatralnych.

Torgeir Wethal urodził się w 1947 r. w Oslo (Norwegia). Od 1964 r. bierze udział we wszystkich zespołowych występach Odin Teatret. Jego aktorskie wspomnienia zostały spisane w *The Actor's Way*, pod redakcją Erika Exe Christoffersena. Wethal kieruje produkcją Odin Teatret Film, jest reżyserem filmów prezentujących występy grupy, jak również poświęconych pracy Decroux, Cieślaka i aktorów Odin Teatret.

Summaries

Special Section on G. I. Gurdjieff and His Teaching Edited by Grzegorz Ziółkowski, Consulted with Tilo Ulbricht, in Collaboration with James Moore

In his *General Introduction* Peter Brook explains the motives for publishing in „Konteksty” a section devoted to G. I. Gurdjieff and his teaching: „In November 2001, The Grotowski Centre in Wrocław organised a special seminar to enable Polish students and thinkers to acquaint themselves with a vast subject – the teaching of George Ivanovitch Gurdjieff. The considerable interest that the three days of meetings and discussions aroused led to a powerful wish to understand the subject more fully and more deeply. This issue of 'Konteksty' is a first attempt to respond to this demand. It brings together the experiences of many who have devoted a considerable part of their lives to following the Gurdjieff teaching”.

Gurdjieff was a „Greek-Armenian spiritual teacher who remains an enigmatic figure and an increasingly influential force in the contemporary landscape of new religious and psychological teachings. [...] He brought to the West a comprehensive model of esoteric knowledge and left behind him a school embodying a specific methodology for the development of consciousness”, Michel de Salzman writes in a biographical note included in the selection.

[More information can be found at the web-sites of The International Association of Gurdjieff Foundations (www.iagf.org) and of *Gurdjieff International Review* (www.gurdjieff.org).]

The articles are grouped in six sections: *Reception, Towards the Essence, Teaching, Belzeebub and Movements, Gurdjieff – the Man, and Bibliography*. In the first section, Grzegorz Ziółkowski writes about how little Gurdjieff teaching is known in Poland. The situation is only now beginning to change – the first Polish group supervised by a qualified teacher has been recently formed. The author underlines that in Poland interest in Gurdjieff is mostly (but not exclusively) due to Jerzy Grotowski for whom Gurdjieff constituted an important reference point since the late 1970's.

The second part is a collection of texts based on speeches delivered at the „Towards the Essence” conference organised by the Grotowski Centre in Wrocław (2001). For Peter Brook, James Moore, Laurence Rosenthal and Tilo Ulbricht an encounter with Gurdjieff’s understanding formed a central axis of their lives. In their capacities as a theatre and film director (Brook), a writer (Moore), a musician and composer (Rosenthal), and a scientist (Ulbricht) they present their own essential perception of what this teaching means today.

The third part, *Teaching*, expresses the opinions of those who worked with Gurdjieff directly and of the „second generation” of his pupils – as in the case of James Moore and especially Jeanne de Salzmänn; it is on her shoulders that Gurdjieff placed responsibility for a continuation of his work. Her guidance made it possible to develop and expand Gurdjieff’s teaching and to draw together many of his pupils and separate groups. She also supervised the translation and publication of Gurdjieff’s written works. Over a period of forty years, Jeanne de Salzmänn worked tirelessly with her pupils to preserve and transmit the exercises and dances originally taught by Gurdjieff. Her *First Initiation* is a pitiless critique of those human beings who in reality ‘are not what they believe to be.’ Only the acceptance of this idea and observation without preconceptions can place wo/men on the path leading towards truth – Jeanne de Salzmänn firmly states.

Thomas de Hartmann and P. D. Ouspensky also belong to those who met Gurdjieff (already in pre-revolutionary Russia) and collaborated with him. The former helped Gurdjieff to translate his musical ideas into actual notes on paper. „De Hartmann’s musical credentials were impeccable”, Rosenthal writes. „He had studied at the Moscow Conservatory with the well-known Taneyev, as had his contemporaries Rachmaninov and Scriabin. He became not only Gurdjieff’s lifelong disciple, but also his devoted collaborator, dedicating his deep musical sensibilities to the realisation of Gurdjieff’s musical ideas”. „Ouspensky will be chiefly remembered for *In Search of the Miraculous*, published posthumously in 1949 and later in several foreign languages under the title *Fragments of an Unknown Teaching*. This work is by far the most lucid account yet available of the teaching of G. I. Gurdjieff, and it has been a principal cause of the growing influence of Gurdjieff’s ideas”, John Pentland adds in a biographical note on the Russian philosopher and thinker. The section contains fragments of their principal books: De Hartmann’s *Our Life with Mr Gurdjieff*, written with his wife, Olga, and Ouspensky’s *In Search of the Miraculous* (a selected fragment focused on remembering oneself).

Texts by Michel de Salzmänn and Henri Tracol, which come next in this section, concentrate on different aspects of the teaching. De Salzmänn’s article:

Seeing: The Endless Source of Freedom, which demonstrates the psychological background of the author, puts emphasis on the quality of *seeing*: „As one begins to realise that the fundamental aim is to become aware of the whole of oneself, then the sacred quality of ‘seeing’ becomes as important as what is seen, and a balance begins to appear ... It should be highlighted that from 1990 until his death in August 2001, Dr. de Salzmänn directed the network of Gurdjieff foundations, societies, and institutes around the world. In his *Remembering Oneself* Henri Tracol, President of the Gurdjieff Institute in France, evokes Gurdjieff’s lucid remark: „When you remember oneself, what exactly is it that you remember?”. His text testifies to the multifaceted questioning conducted by the author.

In a chapter entitled *The Revelation in Question* from the biography *Gurdjieff: An Anatomy of a Myth* James Moore pauses in his narrative on Gurdjieff’s life to present his teaching as a multilevelled structure encompassing not only the totality of human existence but also cosmology and a vision of the entire universe. „Gurdjieff’s ideas and methods, in all their breathtaking scope, are constellated around the idea of conscious evolution”, accentuates the biographer. He concludes his exhaustive account by declaring that „If this man cannot be understood without his teaching, neither can the teaching be understood without the man”.

Gurdjieff’s teaching is transmitted directly by his disciples and followers whose working tools include the writings of their master and special gymnastics known as Movements. A distinctive place among the books written by Gurdjieff is reserved for *Beelzebub’s Tales to His Grandson*, first published in English in 1950, i. e. a year after Gurdjieff’s death. It is, as Michel de Salzmänn notices, „an unprecedented vast and panoramic view of man’s entire life on Earth as seen by beings from a distant world. Through a cosmic allegory and under the cloak of discursive anecdotes and provocative linguistic elaborations, it conveys the essentials of Gurdjieff’s teaching”. The next section focuses on the word and the dance as the vehicles of teaching, and includes texts by Henri Tracol (*Thus Spake Beelzebub*), who together with Jeanne de Salzmänn worked on the French edition of *Beelzebub’s Tales to His Grandson*, and by Joanna Haggarty (*Some Aspects of Movements*) and Pauline de Dampierre (*The Role of Movements*) who taught the sacred dances for many years.

The section on *Gurdjieff – the Man* encompasses a short comprehensive biographical text by Michel de Salzmänn, written for Mircea Eliade’s *The Encyclopedia of Religion*, and three testimonies by Gurdjieff’s pupils from different periods. In *Boyhood with Gurdjieff* Fritz Peters, a boy when he met Gurdjieff in Prieuré (south of Paris) during the 1920s, describes how strongly the master emphasised incessant work

on developing one's self. Tcheslaw Tchehovitch's vivid evocation (*The Dvadsatniki*) of Constantinople in 1921, when the town teemed with refugees from the Bolshevik revolution in Russia, shows the importance attached by Gurdjieff to the fact that those around him were responsible human beings capable of overcoming obstacles created by historical turmoil. Henriette Lannes in *To Recognize a Master*, addressed to Gurdjieff's pupils in 1957, on the eighth anniversary of his death, evokes the impact of the master's force which she experienced in direct contact with him during the 1940s. True teaching is validated by the quality of the teacher's presence.

The selection ends with the editor's bibliography of sources on Gurdjieff in Polish and with text of Michel de Salzmann. This view is further enhanced by Michel de Salzmann in his valuable guidelines to those readers who can easily become lost in the abundance of Gurdjieff literature. In the closing section devoted to written sources De Salzmann stresses „the awakening power emanating from his [Gurdjieff's] presence” and points out that „All those who approached him were marked indelibly by the experience”, adding that „A definitive characteristic of a living teaching or 'way' is that it cannot be found in any book”. He acknowledges however that some books can be helpful as support while working on one's self, as well as that „testimony is a necessity”. His sober remarks on the position of the written in understanding Gurdjieff's teaching can be revealing especially for those who tend to confuse definitions with the living process of transmission.

14th Session of Ista

The Wrocław session of the International School of Theater Anthropology (ISTA) was held on 1-15 April 2005. The author of the project was Eugenio Barba, director and head of the forty years old Odin Teatret company, which every few years gathers in assorted places all over the world a group of researchers dealing with the theatre in order to jointly delve into the secrets of the art of acting. The prime objective and premise of the functioning of ISTA is an extensive theoretical and practical study of the manners of creating a theatrical spectacle. Barba and his coworkers try to capture the essence of the origin of that which may be described as the phenomenon of theatrical qualities by applying scientific research methods and so-called theatrical quests. The articles entitled „ISTA- Wrocław 2005” document the workshops, spectacles and lectures which comprised this year's session, enhanced with an attempt at a meta-reflection on the meaning and premises of the Barba project in general.

Henryk Jurkowski

Craig in the World of Ideas

This summary of the book *Świat Edwarda Gordona Craiga. Przyczynek do historii idei* (The World of Edward Gordon Craig. A Contribution to the History of Ideas, in print) contains numerous statements fully documented in the publication. The author embarked upon a verification of many of the terms proposed by Craig, i. e. the theatrical artist. Contrary to commonly held views, Craig did not ascribe it to the director, but had in mind an authentic artist, regardless whether the latter fulfilled the functions of the author of the staging, the director or merely the stage designer.

The aversion expressed by Craig in relation to ready texts (e. g. Shakespeare) was the outcome of the same premises – an „artist of the theatre” should mould his output from the beginning to the very end. Craig regarded the work performed by painters and graphic artists, who decided about every detail, as exemplary, since it involved selecting the material over which they subsequently dominated. This approach proved to be a source of conflicts between Craig and genuine actors, by no means complaisant. Naturally, he appreciated outstanding actors, capable of transforming their personality and body. Nonetheless, he envisaged the possibility of creating a theatre which would apply assorted means of expression. In 1905 he planned to open the International Uber-marionette Theatre, with a seat in Dresden. The withdrawal of promoters compelled Craig to focus on his conceptions by conducting a theatrical laboratory and school in Florence. This was the period of the origin of his first (unpublished) texts reflecting his interest in the theatre of the ritual and the mystery play theatre. It was also at that time that Craig presented his famous essay *The Actor and the Uber-marionette*, issued in the debuting periodical „The Mask”. This was not merely an attack launched against the egoism and mediocrity of the art of acting, but a manifesto in favour of the theatre of the ritual, inspired by publications about the primeval religious rites of India. It was also a demonstration in favour of the plastic arts theatre, which placed the dynamic plastic metaphor in the forefront. Craig transferred elements of this approach to his scenarios intended for the puppet theatre. His reflections on the theatre (with a predominance of objective elements over subjective ones) remained influenced by Nietzsche, from whom he also probably fostered the term „uber-marionette”. This was not the only inspiration! He also borrowed animosity towards realism and the social service of the theatre, which is not to say that he did not support social solidarism and even state institution benefits for the sake of... the theatre. Neglected by the British theatrical milieu (throughout his whole life Craig dreamed of being appointed director of an English theatre) he valued all

signs of recognition by fascist Italy, Soviet Russia and even the victorious Third Reich in occupied Paris. E. G. Craig was a complicated man, frequently inconsistent and naive; at the same time, he remained a creator gifted with extraordinary imagination, whose impact upon the twentieth-century European theatre appears to be still insufficiently studied.

Henryk Jurkowski

The Art of Acting as an Expression of Philosophical Dualism

In order to resolve an inquiry into the character of theatrical mimesis the author examined all the „mimetic” impulses which constitute either a certain context or the sources of theatrical performance. The text starts with a reflection on the conception proposed by Huizinga, i. e. to treat playing in general as a source of human culture (*homo ludens*). This introduction is the reason for an analysis of children’s games, whose point of departure is the activity of an infant who, deprived of the mother’s breast, tries to dominate the objects which replace it.

In this manner there opens up a domain of psychological analyses which lead to the notion of art according to Freud, Jung and, predominantly, Nietzsche. All these authors perceived art as a phenomenon of the objectivising „I” which, in the opinion of Jung, produces myths and thus parallel worlds in a confirmation of man’s inclination towards mimesis, mentioned already by Aristotle. The existence of the phenomenon of mimesis is also attested by contemporary anthropological research which, following the example of James Frazer, acknowledges that mimesis possesses magical and pragmatic functions.

Michael Taussig drew attention to mimesis conceived as a manner of existing with the Others, which implies the multi-functional nature of emulation. Otherness possesses also a specific internal dimension, disclosed in the use of persons deformed mentally or physically as representatives of supernatural forces. Such an attitude yielded the inveterate tradition of the mythical jester, whose functions were subjected to assorted transformations, and provided an example of the presence of mimesis upon the borderline of reality and daily life.

A distinct issue involves the application of the mask as a likeness of the Other, to be tamed and taught how to establish contact. In classical tragedy the image of the Other persisted up to the time of pertinent critical reflection, as in the case of every depleted myth. In the theatre, the mask lost its sacral functions, making way for the human actor, a fact which evoked a new situation. As a rule, psychologists associate the act of creativity with echoing the divine act of creation. The actor is deprived of such opportunities, since he is not a substance that could exist beyond him. (The only exception is the puppeteer who employs artificial substance). The ensuing complicated situation demands that the actor define the degree of his involvement in creating the depicted world.

One could say, therefore, that the actor (or the performer as such) enjoys an extensive scale of possibilities defined by a chance for a dualistic or monistic conception of the world. The former vision originates from Plato, and claims that all that which we produce is a reflection of the world of ideas. The actor’s role and his impression of a character in a play correspond to this approach. The monistic vision based on Fichte’s idealism, which assumes that the source of all phenomena lies in the uniform spiritual „I”, makes it possible for the actor to regard himself to be the gateway and path towards becoming acquainted with the world.

The dualistic vision in the actor’s performance is confirmed by the metaphors devised by Diderot, Antoine, Mikhail Chekhov and, naturally, Brecht. The monistic vision springs from the deliberations of Artaud, the „Living Theatre” and Grotowski. The whole issue, however, becomes even more complicated in a situation when the initiator of the conception of the actor’s performance is the director, and especially when he treats the thespian as material for his own visions (Kantor). In those cases, the dualistic visions harboured by the director (I, the creator – they, the actors, my material creation) does not have to concur with the stance of the performers who find their own justification for the situation in which they found themselves. These are the complications in the existence of mimesis which one simply cannot foresee.

OSRODEK BADAŃ TWÓRCZOŚCI
JERZEGO GROTOWSKIEGO
I POSZUKIWAŃ
TEATRALNO-KULTUROWYCH

THE CENTRE FOR STUDY
OF JERZY GROTOWSKI'S WORK
AND FOR CULTURAL AND
THEATRICAL RESEARCH

XIV SESJA ISTA

Wrocław – Krzyżowa
1-15 kwietnia 2005

WYBRANA DOKUMENTACJA

CD-rom zawierający materiały w języku polskim i angielskim, fragmenty filmowe oraz zdjęcia

Spis treści

O CD-romie

- I ISTA
Program XIV sesji ISTA
- II Eugenio Barba: *Jak doszło do powstania ISTA*
Eugenio Barba: *Antropologia teatru*
- III Eugenio Barba: *Improwizacja: pamięć, powtórzenie, nieciągłość*
- IV Praca w Krzyżowej
- V *Concertum Mundi*
- VI *Wiosenna wymiana – barter*
- VII Symposium „Improwizacja: pamięć, powtórzenie, nieciągłość”
Antologia – bukiet kwiatów. Sceny z wielu tradycji
Improwizacje
Przedstawienia: *Oró de Oteló; Bonjour, Monsieur Decroux; Topeng; Sen Andersena*
Wykłady
- VIII Festiwal „Wschodnia Linia”
Forum Wymiany
Prezentacje
- IX Wydawnictwa (tylko w języku polskim)
Mei Lanfang. Mistrz opery pekińskiej, pod red. Ewy Guderian-Czaplińskiej i Grzegorza Ziółkowskiego
Barba Eugenio, Savarese Nicola: *Sekretna sztuka aktora. Słownik antropologii teatru*, red. wyd. polskiego Leszek Kolankiewicz, przełożyli Jarosław Fret i inni
- X Technika i kreatywność (tylko w języku polskim)
Masgrau Lluís: *Technika i kreatywność. Rozmowy z aktorami* *Odin Teatret: Thorgeirem Wethalem, Iben Nagel Rasmussen, Robertą Carreri i Julią Varley (1995)*, pod red. Grzegorza Ziółkowskiego, przełożyła Agnieszka Cieślak
- XI Podziękowania
Ośrodek Grotowskiego

14TH ISTA

Wrocław – Krzyżowa
1-15 April 2005

SELECTED DOCUMENTATION

CD-rom contains text documentation in Polish and English, film fragments and photographs

Contents

About CD-rom

- I ISTA
Programme of the 14th ISTA session
- II Eugenio Barba: *How ISTA came to being*
Eugenio Barba: *Theatre Anthropology*
- III Eugenio Barba: *Improvisation: Memory, Repetition, Discontinuity*
- IV Work sessions in Krzyżowa
- V *Concertum Mundi*
- VI *Spring barter*
- VII Symposium *Improvisation: Memory, Repetition, Discontinuity*
Antologia – A Bunch of Flowers. Scenes from many traditions
Improvisations
Performances: *Oró de Oteló; Bonjour, Monsieur Decroux; Topeng; Andersen's Dream*
Speeches
- VIII The Eastern Line Festival
Forum of Exchange
Presentations
- IX Publications (only in Polish)
Mei Lanfang. Master of Peking Opera, ed. Ewa Guderian-Czaplińska and Grzegorz Ziółkowski
Barba Eugenio, Savarese Nicola: *Sekretna sztuka aktora. Słownik antropologii teatru* [The Secret Art of Performer: A Dictionary of Theatre Anthropology], edited in Polish by Leszek Kolankiewicz, translated by Jarosław Fret and others
- X Technique and creativity (only in Polish)
Masgrau Lluís: *Technique and creativity. Conversations with Odin Teatret's actors: Thorgeir Wethal, Iben Nagel Rasmussen, Roberta Carreri and Julia Varley (1995)*, Polish text edited by Grzegorz Ziółkowski, translated by Agnieszka Cieślak
- XI Acknowledgements
The Grotowski Centre

Ośrodek Grotowskiego jest instytucją łączącą przedsięwzięcia artystyczne i badawcze, które odpowiadają na wyzwania postawione przez praktykę artystyczną Jerzego Grotowskiego. Ośrodek istnieje od 1990 roku i działa w dawnych pomieszczeniach Teatru Laboratorium na Rynku Starego Miasta we Wrocławiu oraz w leśnej bazie w Brzezince koło Oleśnicy. Patronat nad Ośrodkiem sprawują Władze Miasta Wrocławia.

The Grotowski Centre is an institution which combines artistic and scholarly research projects that correspond to the challenges laid down by Jerzy Grotowski's artistic practice. Founded in 1990 the Centre operates from the former Laboratory Theatre premises located in Wrocław's Old Market Square and from the forest base of Brzezinka near Olesnica.

Dyrektor / Director: Jarosław Fret Dyrektor Programowy / Programme Director: Grzegorz Ziółkowski

OSRODEK GROTOWSKIEGO / THE GROTOWSKI CENTRE

Rynek-Ratusz 27, 50-101 Wrocław (Poland) Tel. (48) 71 34 45 320 / Fax (48) 71 34 34 267

E-mail: sekretariat@grotcenter.art.pl / www.grotcenter.art.pl

Polska Sztuka Ludowa

KONTEKSTY

◆ CULTURAL ANTHROPOLOGY ◆ ETHNOGRAPHY ◆ ART ◆

2005 rok LX nr 2 (269). Indeks 369403. ISSN 1230-6142. Cena 15 zł

INSTITUTE OF ART POLISH ACADEMY OF SCIENCES, CULTURE FOUNDATION, LIBER PRO ARTE

Contents 2 2005

ZBIGNIEW BENEDYKTOWICZ *The Puzzleman and Riddle of Mankind.
– Anthropology of Theatre*

Georgiy Ivanovich Gurdjieff

Material edited by Grzegorz Ziółkowski, consultant:
Tilo Ulbricht, cooperation: James Moore, editor of translations: Grzegorz Ziółkowski

Introduction by Peter Brook

Reception

GRZEGORZ ZIÓLKOWSKI *The Reception of the Teachings of Georgiy Ivanovich
Gurdjieff in Poland*

Towards Essence

PETER BROOK *Introduction: "Towards Essence"*
PETER BROOK *Playing a Part in Life*
JAMES MOORE *Speech Given in Wrocław in November 2001*
LAURENCE ROSENTHAL *Towards Essence*
TILO ULBRICHT *Introduction to Teaching about Great Laws*

Teaching

THOMAS DE HARTMANN *Our Life with Master Gurdjieff (fragment)*
PYOTR D. USPIENSKY *Fragments of Unknown Teachings. In Search of the
Miraculous (fragment)*
JEANNE DE SALZMANN *First Initiation*
MICHEL DE SALZMANN *Seeing: The Endless Source of Freedom*
HENRI TRACOL *„Remembering Oneself”*
JAMES MOORE *The Revelation in Question*

Beelzebub and Movements

HENRI TRACOL *Thus Spake Beelzebub*
JOANNA HAGGARTY *Some Aspects of Movements*
*Role of Movements - an interview with Pauline de
Dampierre*

Gurdjieff – the Man

- MICHEL DE SALZMANN *Georgiy Ivanovich Gurdjieff*
FRITZ PETERS *Boyhood with Gurdjieff*
TCHESLAV TCHEKHOVITCH *(Czesław Czechowicz) Faithful of the Twentieth Day*
HENRIETTE LANES *Recognize a Master*

Bibliography

- GRZEGORZ ZIÓLKOWSKI *Bibliography of Sources in Polish on Gurdjieff and His Teachings*
MICHEL DE SALZMANN *Reference to Literature on Gurdjieff*

Editorial note
Expressions of gratitude

- HENRYK JURKOWSKI *Craig in the World of Ideas*
HENRYK JURKOWSKI *The Art of Acting as an Expression of Philosophical Dualism*

14th Session of ISTA (International School of Theatre Anthropology) – Improvisation Memory, Repetition, Discontinuity

- MACIEK ROŻAŁSKI *A Utopia Which Managed to Come into Being*
EUGENIO BARBA *The Origin of ISTA. Translated by Katarzyna Kasia*
JULIA VARLEY *ISTA – Tale of Transformation. Open Letter to the Participants and Chairpersons of the 14th ISTA Session, Wrocław, 2005. Translated by Maciek Rożański*

- NANDO TAVIANI *Experiencing the Theatre between Improvisation and Premeditation. Translated by Katarzyna Kasia*

Improvisations by Odin Teatret Actors. Translated by Jolanta Kossakowska

- PAWEŁ SOSZYŃSKI *Andersen's Dream*
PAWEŁ SOSZYŃSKI *Slow Motion*

- EUGENIO BARBA *Children of Silence. Reflections on the Fortieth Anniversary of Odin Teatret - To Special People – Friends of Odin Teatret. Translated by Zofia Dworakowska*

- EUGENIO BARBA *Winning the Difference - Letter to a certain Historian with an Unmanageable Autobiographical Memory. Translated by Katarzyna Kasia*

Notes on the authors of texts
Summaries of articles
Contents

W następnych zeszytach Kontekstów nr 3 i 4/2005
poświęconych tematowi: Oko, wzrok, spojrzenie:
obraz w kulturze ukażą się m.in.

Francoise Frontisi-Ducroux *Oko, wzrok, spojrzenie – kilka greckich przedstawień* przełożyła Magdalena Garncarek * Mauro Manichetti *Lustro, odbicie i świat Dionisosa* przełożył W. Michera, współpraca A. Dudzińska-Facca * Krystyna Bartol *Korespondencja sztuk. Simonides i inni.* * Katarzyna Pietruczuk *Ślepiec i widz – Edyp w Kolonos Sofoklesa* * Judith Okely *Wizualizm i krajobraz: patrzeć i widzieć w Normandii* przełożyła Iwona Kurz * Szymon Wróbel *Czarowanie reprezentacji* * Jerome Baschet *Inwencyjność i seryjność średniowiecznych przedstawień. W kierunku poszerzonej metody badania ikonografii.* Przełożył Jan Mackiewicz * Kornelia Binicewicz *Najlepszy obraz świata. Ekfrazy Zmartwychwstania Piera della Francesca.* * Wiesław Juszcak *Ekfaza imaginacyjna: eidolon Heleny.* * Eleusis – dyskusja wokół książki Karla Kerenyiego z udziałem W. Juszcaka, W. Lengauera, L. Kolankiewicza i K. Bielawskiego * Włodzimierz Lengauer *Eleusis* * Krzysztof Bielawski *Pajany delfickie – kontekst historyczny.* * François Lissarrague, Alain Schnapp *Imagerie des Grecs ou Grèce des imagiers?* Przełożyła Małgorzata Grąbczewska * Jaś Elsner *Seeing and Saying: A Psychoanalytic Account of Ekphrasis,* przełożył W. Michera * Yannis Papadopoulos *Wild animals – Theatre – Gods,* przełożyła Iwona Kurz * Wojciech Michera *Kobieta-wąż* * Cynthia Klestinec *Vesalius i kultura druku: publiczna sekcja zwłok jako rytuał intymny,* przełożyła Katarzyna Przyłuska * Jonathan Simon *Invisible and visible technology. The anatomist, the corpse and the public. Honoré Fragonard and Gunther von Hagens,* przełożyła Katarzyna Przyłuska * Łukasz Zaremba *Wenecja – Kinszasa. Niewidzialne miasta* * Anna Wieczorkiewicz, *Kobieta-Małpa, Kobieta-Niedźwiedź. Historia s pojrzenia na Julię Pastranę* * Tomasz Szerszeń *Warszawa – Paryż: obrazy destrukcji* * Aleksandra Melbechowska-Luty „*Posąg jest przezroczem, duchowym widziadłem. Kilka przypomnień o mitach i magii skulptury.*” * Janusz Barański *Antropologia, między przed- a ponowoczesnością – garść wróżb na nowy wiek.* * Stanisław Fijałkowski *Kilka problemów budowy obrazu w pismach Władysława Strzemińskiego.* * Aleksander Jackowski *W kręgu sztuki trudnej do nazwania (Krzysztof Okoń, Roman Śledź, Władysław Rzęb).* * Anna Niedźwiedź *Sztuka czytania ikon. (Robin Cormack, „Malowanie duszy. Ikony, maski pośmiertne i całuny.”, przekład Krzysztof Kwaśniewicz, Universitas, Kraków 1999.)* * Anna Niedźwiedź *Obraz w religijności typu ludowego. Kilka uwag na przykładzie materiałów dotyczących wizerunku Matki Boskiej Częstochowskiej.* * Anna Niedźwiedź *Symbolika ran z obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w twórczości niezależnej lat osiemdziesiątych.* * Anna Krynicka *Xięga i Księga – dwie przestrzenie doświadczenia (czytania), szkic topograficzny.* * Marta Steiner *Opera z pachnącego portu.* * Hubert Czachowski *Formy duszy. Rozmowa z Michałem Kokotem.*